

מראי מקומות - ביצה

בח:

שמעית מיני, לכם לבדכם [ולא לנכרים], לכם לכל צרכיכם.

ה. שומטו ומניחו בקרן זוית

פרש"י, שומטו מלפניו מהה, בגרירא וטלטול מן הצד, עד שיעבירו מלפניו, אבל לא טלטול גמור. והק' הרשב"א, למה אינו יכול לטלטל בה טלטול גמור, מ"ש מעור שיש עליו כזית בשר דמטלטלין אותו אפי' לב"ש. ות"י דהכא אין צריך כזית בשר, אלא אפי' פחות מכזית. אבל הביא בשם תוס' דשומטו באמת משמע אפי' טלטול גמור, ודלא כפרש"י.

ו. אע"פ שאין עליו בשר מותר לטלטלו

פרש"י, טלטול גמור. וע' בקרבן נתנאל (ג') שהביא שי' הראשונים דס"ל דאין היתר לטלטלו טלטול גמור, אלא רק טלטול מן הצד, והק' דא"כ איך מדמינן ליה לקוץ, דמותר לטלטל טלטול גמור. אבל ע"ש שהביא דבאמת אי' דעות בראשונים בזה גופא, דאפשר דתלוי באם הוא קוץ גדול או קוץ קטן, ע"ש.

ז. אע"פ שאין עליו בשר מותר

לטלטלו, מידי דהוה אקוץ ברה"ר

הק' הרשב"א, ל"ל טעם זה, הא כלי שמלאכתו להיתר הוא ביו"ט. והביא מש"כ תוס' כאן, דאפשר דלאחר מלאכתו אין תורת כלי עליו, וכ' הרשב"א דתמוה לפרש כן. והוא צידד לפרש דאולי הוא מוקצה מחמת מיאוס.

ח. איכא בינייהו שפחות

פרש"י, דמתני' היא, ומשוית לי' ברב מלכיו, ולא דיד' הוא אלא דר' מלכיא. אבל ע' ברש"י בע"ז (כט), שכ' דאוקי ר' חנינא כר' מלכיו, ור"פ כר' מלכיא, ועכשיו מעייל ר' פפא אפר מקלה כר' מלכיו. והא דנקט שפחות ולא שפחות ואפר מקלה איכא בינייהו, פרש"י משום דאמילתא דר' מלכיא דמניח בו ר' פפא סימן קאי. אולם ע' ברש"י במכות (כא), ובאמת הוא פ"ה הריב"ן דכ' דמה דלא אמרי' איכא בינייהו שפחות ואפר מקלה, היינו משום דבאמת רק שפחות הוי נפק"מ ביניהם, דלא בא ר' פפא אלא לגרוע שפחות מר' מלכיו ולומר דר' מלכיא אמרה, אבל לא הי' כוונתו לומר דר' מלכיא אמר רק דברים ששייכים למתני', אלא דכל מה דשייך למתני' אמר ר' מלכיא, אולם גם אפר מקלה, שלא הי' אלא שמעתתא, גם זה אמר ר' מלכיא.

ט. לא יאמר אדם לטבח שקול לי בדינר בשר

העיר המאירי, הא לכאור' כבר תנינן כן במשנה הקודמת לענין הא דאין נמנין, ומה נתחדש טפי כאן. ות"י דסד"א דלא נאסר שם אלא בשאומר בכמה תתן לנו פרה זו עד שיבא לכולנו חלק, כ"א בסך כך וכך, ונושאין ונותנין עמו בזה. ועכשיו חידשה המשנה טפי מזה, שאפי' אם אין נושאין ונותנין כלל, אלא שאומר לו תן לי בדינר בשר, כלומר, מה שתתיר בדעתך שהיא שוה דינר, אעפ"כ אסור

א. הלכה ואין מורין כן

פרש"י, הלכה כר' יהודה דמכשירי אוכל נפש מותרין לעשות, אלא שאין מורין כן, שלא יבואו לזלזל גם בשאפשר לעשותן מע"ש. והק' מלא הרועים, הא שי' רש"י היא דאפי' באוכל נפש גופא אסור לעשות מה שהי' יכול לעשות מבעוד יום, וא"כ למה גוזרין רק במכשירין ולא בכל אוכל נפש. וכ' דבשלמא למאן דס"ל בשי' רש"י דמה שאוכל נפש גופא אסור אם הי' אפשר לעשותו מבעוד יום אינו אלא מדרבנן, א"כ שפיר י"ל שאין גוזרין על זה גזרה לגזרה. אבל למאן דס"ל שהוא מדאורייתא כמו מכשירי אוכל נפש, מאי איכא למימר. וכ' שיש לתרץ בדוחק ע"פ היסוד של הט"ז, דמה שהוא מפורש בקרא אין יכולים חז"ל לגזור וא"כ, לגבי אוכל נפש, שהוא מפורש בקרא להיתר, לא היו חכמים יכולים לגזור לאסור. אבל לגבי מכשירי אוכל נפש, דאף שהוא מן התורה, אבל אינו אלא דרשה, בזה שפיר היו יכולים לגזור.

ב. מהו להראות סכין לחכם ביום טוב

ע' ברא"ש (י"ב), שכ' דהטעם לאסור הוא משום שמא אתי לאתויי חוץ לתחום להראותו לו. והביא הקרבן נתנאל (א) מה שהק' הראשונים, דהא תחומין דרבנן, וא"כ הוי גזרה לגזרה. ות"י בשם הרמב"ן דכיון דרגיל הוא בכל יום להראות סכיניו לחכם, חיישינן טפי. אבל בהגהות אשר"י שם מדייק מפרש"י דלא ס"ל כן, דמשמע דס"ל דהאיסור הוא משום אוושה מילתא, דנראה שרוצה למכור באיצטלא, וזה אסור, אבל לשאר כל אדם משמע דמותר להם להראות סכיניהם. והרשב"א הביא מהרמב"ם דטעם לאסור הוא משום דחיישינן שמא תמצא פגימה וילך ויחדדה במשחזות, וכ' הרשב"א דלפי"ז אין האיסור אלא בע"ה, ושכן כ' הרמב"ם גופי'. והק' הרשב"א ע"ז מסתימת הגמ', דאינו מחלק בין ע"ה ובין ת"ח בזה. עוד הביא מהבעל המאור דהאיסור הוא דהוי כמו ראיית בכור, דהוי כמתקן. וע"ז הק' הרשב"א דא"כ אף לעצמו לא יהי' מותר לראות. וע"ש בסוף דברי הרשב"א שהביא דעת רש"י, וע"ש מה שהק' עליו.

ג. וא' גריפת תנור וכירים ביו"ט

פי' תוס', דמייירי בתנור חדש, והו"ל מכה בפטיש. אלא דהק', למה צריך לטעם זה, תיפוק לי' דאסור משום מוקצה, דמטלטל העפר ואבנים בתוכו שמוקצין הם. וכ' דמכאן ראי' למש"כ לעיל דמותר לטלטל מוקצה לצורך אוכל נפש. וע' במנחת שלמה שהק' על קו' תוס', אדרבה, עדיף לאסור מדין מכה בפטיש, שהרי אסור מדאורייתא, וגם הי' תוצאותיו אסורין מדין מעשה יו"ט, משא"כ איסור דרבנן דמוקצה. וכ' דמ"מ משמע דהמח' הוא לענין איסור והיתר, ולא לענין חומר האיסור, וא"כ למה אינו אסור לכ"ע, הא ודאי יש כאן איסור מוקצה.

ד. ות"ק... אמר לך ההוא לכם ולא לנכרים

ר' הרשב"א דגם ר' יהודה יכול לסבור כן. די"ל דס"ל דתרחי